

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انسان ، فضا ، طراحی

دوره پیش دانشگاهی

رشته هنر

شماره درس ۱۴۲۴

۷۰۱	شریف تهرانی ، سیدرضا
۸/	انسان، فضا، طراحی/ مؤلف : سیدرضا شریف تهرانی. — تهران : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های
الف ۴۵۳ ش	درسی ایران، ۱۳۹۳.
۱۳۹۳	۱۱۳ص. : مصور. — (آموزش دوره پیش دانشگاهی؛ شماره درس ۱۴۲۴)
	متون درسی رشته هنر دوره پیش دانشگاهی.
	برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا : کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی
	رشته هنر دوره پیش دانشگاهی دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارت آموزش
	و پرورش.
	۱. فضا در هنر. ۲. معماری — عوامل انسانی. ۳. طراحی. الف. ایران. وزارت آموزش و
	پرورش. دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش. ب. عنوان. ج. فروست.

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :

پیشنهادهای و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتابهای درسی فنی و
حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

info@tvoccd.sch.ir

پیام‌نگار (ایمیل)

www.tvoccd.sch.ir

وب‌گاه (وب‌سایت)

این کتاب در کارگاه ارزشیابی محتوای کتابهای درسی، در شهریور ماه ۸۰ توسط مدرسان منتخب
سراسر کشور و اعضای کمیسیون تخصصی برنامه‌ریزی و تألیف کتابهای درسی رشته هنر پیش‌دانشگاهی
بر اساس نتایج ارزشیابی تکوینی مورد بررسی و تجدیدنظر قرار گرفته است.

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتابهای درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

نام کتاب : انسان، فضا، طراحی - ۵۹۴/۷

مؤلف : مهندس سیدرضا شریف‌تهرانی

آمادگی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱ - ۹ ، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶ ، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌سایت : www.chap.sch.ir

اجرای صفحه‌آرایی : شهرزاد قنبری

طراح جلد : علیرضا رضائی‌گر

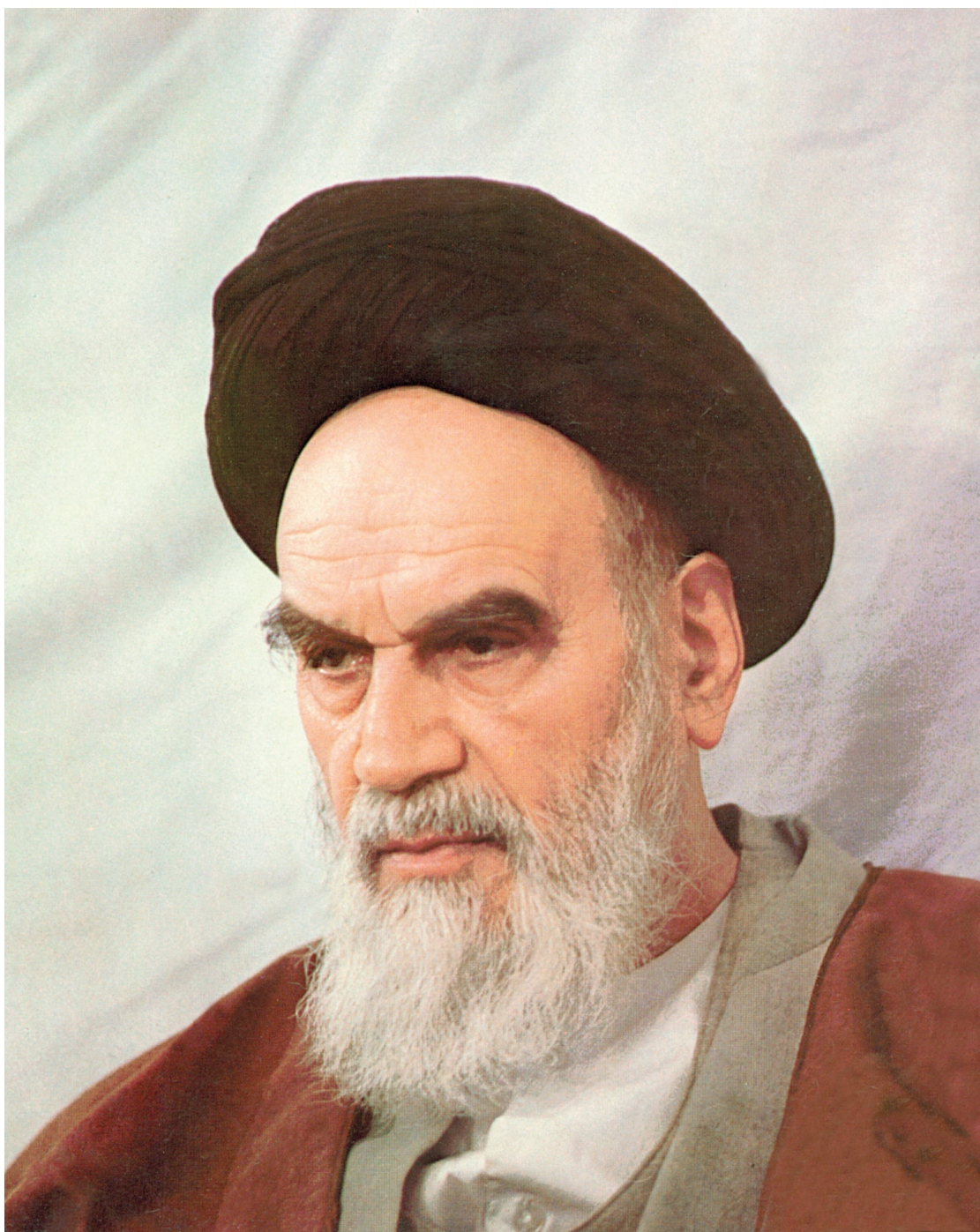
ناشر : شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش)

تلفن : ۴۴۹۸۵۱۶۱ - ۵ ، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰ ، صندوق پستی : ۱۳۹ - ۳۷۵۱۵

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ پانزدهم ۱۳۹۳

حق چاپ محفوظ است.

وظیفه شاعران و هنرمندان است، که تکلیف خویش را نسبت به توده‌های محروم و بینوا و قشرهای مستضعف از راه آفرینش آثار شعری بدیع، و تابلوهای هنرمندانه جذاب ادا کنند، آثاری که خون گرم زندگی در آنها بجوشد. و جوهر حرکت و تصمیم از آنها بیارد، تا وجدانها بیدار گردند و جانها هشیار.

امام خمینی (ره)

فہرست

۲۶	— فضای قدرت	بخش اول — کلیات	
۲۸	— فضای مرموز	مقدمه	۲
۳۰	— تجسم فضای شهر قدیم		
	— مجسمهٔ کل ساختمان‌های شهر یا مجسمهٔ شهر	فصل اول — فضای معنوی	
۳۱		— حضور ما طرحی مقدر را می‌سازد	۴
		— طراح با ما فضا را می‌سازد	۶
		— بخشی از فضا را ما می‌سازیم، بخش دیگر ساخته می‌شود	۸
۳۵	بخش دوم — فضاهای تصویری		
	فصل اول — فضای نقاشی		
۳۶	— چند نوع فضا داریم	فصل دوم — تشکیل فضا، فضای عبادت	
۳۸	— روش‌های معمول نشان دادن فضا	— ظرف و مطروف و رابطهٔ بین آنها	۱۲
۳۸	— اندازه	— عوامل تأثیرگذار و عناصر تشکیل دهندهٔ فضا	۱۳
۳۹	— ارتباط بین اندازهٔ اشیا و محل قرارگرفتن آنها	— فضای پُر. فضای بین	۱۳
۴۰	— انرژی نوری و فضا	— عناصر اصلی در مساجد	۱۴
۴۲	— خط و فضا	— فضاهای اصلی دو مسجد ایرانی	۱۶
۴۴	— بافت و فضا	— حسن اختتام	۱۸
	علمی } — پرسپکتیو	— انعکاس و شفافیت	۱۹
۴۶	واقعی }		
		فصل سوم — فضای گذشته	۲۱
		— فضای آشنا	۲۲
		— فضای تاریخ — فضای تاریخی	۲۳
		— تفاوت در چیست؟	۲۴
		فصل دوم — فضای ارتباط‌های تصویری	
۵۲	— گرافیک		
۵۴	— نماها و کاربرد آنها در بیان مفاهیم داستان		

۸۲	خطای دید
۸۴	خیال در دو بعد، خیال در سه بعد
۸۶	درک بُعد چهارم
	بخش چهارم — طراحی برای ساختن
۹۰	طراحی فضای شهر
۹۲	فضای نمایشگاه
۹۴	فضاهای نمایشگاهی
۹۶	چند فضا وجود دارد
۹۸	طراحی با گیاه
۱۰۰	نقش گیاه در نقاشی‌های قدیم
	بخش پنجم — فضای کلمه و نوا
۱۰۵	گوش بدهید حتماً خواهید شنید
۱۰۶	فضای شعر
۱۰۷	فضای موسیقی
۱۰۸	انتخاب فضای مرگ { عقاب مرگ قو
۱۱۲	منابع و مأخذ

۵۴	نمای کلی
۵۵	نمای عمومی
۵۵	نمای متوسط
۵۵	نمای نزدیک
۵۵	نمای درشت
۵۶	موقعیت شخصیت‌ها به تصویر معنی می‌دهد
۵۶	دید از بالا وقتی ناظر بالاست
۵۶	دید از پایین به بالا
۵۸	داستان مصور
۶۰	فضای قدرت و نفرت
۶۲	تصویرسازی کتاب‌های کودکان و نوجوانان
۶۴	فضای داستانی
۶۷	تداوم تصویر
۶۸	نقاشی قهوه‌خانه‌ای
	بخش سوم — واقعیت و خیال
۷۲	نگاه نقاش
۷۴	فضای رؤیا
۷۷	حدّ تخیل
۷۸	تداعی
۸۰	فضای عجیب

هدف کلی

آشنایی با عوامل مؤثر و تأثیرگذار در ایجاد فضا در هنرهای مختلف به منظور تعمیق بینش هنری دانش‌آموزان

در این کتاب سؤال‌ها بیش‌تر به منظور گسترش بینش دانش‌پژوهان و برای ایجاد سؤال در ذهن آن‌ها و وادار نمودن آن‌ها به تفکر پیرامون آن‌هاست، نه افزایش دانش. لذا نباید محفوظات ذهنی دانش‌پژوهان آزموده شود. پرسیدن تعداد منار، مقدار یا اندازه یک شیء یا ترتیب مناسک حج یا نام شاعر و نویسنده و نظائر آن ضرورت ندارد. به جای ترتیب مناسک می‌شود تجسم مناسک را در مقطع زمانی خاصی خواست تا ویژگی‌های فضای تشکیل شده را بیان کنند.

یا خواسته شود فضای درون و بیرون گنبد، حیاط، منار و نظائر آن‌ها را مجسم و آن‌را توصیف نمایند. برای مثال منار حجمی است که به عنوان نشانه و مأذنه استفاده می‌شده است. پله‌ای مارپیچ حول محوری عمودی بالا می‌رود تا مؤذن را از پایین (بین مردم) به بالا محل انتشار اذان ببرد. در راه، روزنه‌های فضای تاریک مارپیچی پله را کمی روشن می‌کند تا در انتها به نور می‌رسد. عبور مؤذن برای ... تاریکی، نور، پایین، بالا، محور، مارپیچ و ... دارای معانی خاصی می‌شود و ...